

НАУКОВА ПАРАДИГМА ХРИСТІЯНСЬКОЇ ПСИХОЛОГІЇ

УДК 159.9.016

МЕЙ В., д-р. психол.

Німеччина

СВІТ ПСИХОЛОГІЇ І ХРИСТІЯНСЬКА ВІРА

В статті висвітлено поле конфліктів між психологією, істиною і вірою. Представлено зв'язок між психологією і вірою в контексті важливих позицій в церковній історії. Подано розгляд християнської психології як реконструктивної. Проведено аналіз і розмежування понять “знання проявлення” та “знання лагодження”. Проаналізовані результати останніх спостережень в галузі християнської психології.

Ключові слова: християнська психологія, антропологія, історія церкви, знання, істина, дослідження, знання проявлення, знання лагодження.

В статье освещено поле конфликтов между психологией, истиной и верой. Представлена связь между психологией и верой в контексте важных позиции в церковной истории. Подано рассмотрение христианской психологии как реконструктивной. Проведен анализ и разграничение понятий “знание проявления” и “знания ремонта”. Проанализированы результаты последних наблюдений в области христианской психологии.

Ключевые слова: христианская психология, антропология, история церкви, знания, истина, исследования, знание проявления, знания ремонта.

The paper presents the following questions: the field of conflicts between psychology, truth and faith; the relation between philosophy and faith – some remarkable positions in church history; Christian psychology is a reconstructive psychology; knowledge of finding instead of knowledge of repairing; final observation.

Keywords: Christian psychology, anthropology, history of the church, knowledge, truth, research; knowledge of finding instead, knowledge of repairing .

Постановка проблеми. У 1986 році Академія “IGNIS” почала розробляти і впроваджувати християнську психологію в теорії і на практиці як християнську альтернативу домінуючим психологічним концепціям. Ця стаття, передусім, представить відправну точку цього “виклику” і нашу відповідь, що християнська психологія призначена бути реконструктивною психологією, яка розвинулась на основі персонального і реляційного антропологічного розуміння людини (що відтворює біблійний погляд на людину і світ у ключовому руслі). Далі, я надам вам ескіз основоположного принципу в християнській психології, який ставить під сумнів людське ставлення щодо здатності створювати або контролювати результати психологічного втручання.

Після стількох років роботи цей ескіз може здатися доволі скромним, але він окреслює деякі знання і розуміння, яке ставало все яснішим і яснішим з роками дискусії, і застосовується в якості стандарту для подальшої теоретичної розробки і практичної роботи.

Поле конфліктів між психологією, істиною і вірою

У західному світі відношення між психологією, істиною і вірою змінилися протягом останніх п'ятдесяти

років паралельно з домінуючими образами мислення (модерністський період – перехід – постмодерністський період). Я хочу коротко окреслити цю зміну оглядом західної психології та її позицій щодо концепції істини та християнської віри (див. Граупнер, 1999).

Модерністський період, який, вважається, бере свій початок від початку природничих наук, заснований на вірі, що реальність підлягає дослідженню і що абсолютна істина існує – тільки одна основна концепція може бути істинною – і цю абсолютну істину треба знайти! Психологія як наука прийняла цю основну позицію, як тільки вона виникла (часом її народження вважається заснування першої психологічної лабораторії Вундта в Лейпцизі в 1879 році). Тим не менш, з самого початку і протягом більш ніж ста років існування психології розвивалася суперечлива ситуація – пошук об'єктивних фактів, пошук істинного розуміння людського буття, людського досвіду і поведінки. Виявилось, різні школи пропонують досить дискусійні ідеї. Отже, на сьогоднішній день ми можемо виділити шість основних парадигм:

- глибинна психологія (З. Фрейд),
- біхевіористська теорія (Павлов, Скіннер, Бандура, Кенфер),

- емпірична психологія (починаючи з психології пам'яті і сприйняття, потім психологія особистості, мотивації та розвитку),
- фізіологічна психологія (яка зараз має сучасне продовження в нейропсихології),
- гуманістична психологія (Олпорт, Маслоу, Роджерс), яка вже належить до перехідного періоду,
- системна психологія (яка зовсім недавно з'явилась в якості шостої парадигми, скоріше в перехідний період і після модерністського періоду).

Антирелігійні позиції в тій чи іншій мірі були поширені в усіх парадигмах. Релігія, не важливо яка, розглядалась або як невроз (Фройд: "Бог як проекція"), або зовсім виключалась. Вона ігнорувалась як частина метафізики, на яку не мали дивитись експериментальні науки, і більш того, здавалось, не мала нічого спільного з об'єктом дослідження, наприклад, дослідженням інтелекту.

Загалом, таке негативне ставлення психоаналізу до віри було штампом на відносинах між психологією і релігією того періоду, і вчені шукали основної концепції світу за допомогою природничих наук.

Перехід, залишаючи модерністський період, було розпочато гуманістичною психологією (Олпорт, Маслоу, Роджерс) приблизно в середині двадцятого століття. Релятивізм і суб'єктивізм, що частково зросли на тлі інтерпретації екзистенціального світу, домінували над питанням істини. Було акцентовано суб'єктивний аспект істини.

У той же час були поставлені метафізичні питання про смисл, свободу волю і самореалізацію, і до релігійного досвіду знову звернули увагу як до серйозної складової людського буття (наприклад, як до переживання вершини або як до верхніх рівнів в знаменитій піраміді мотивації Маслоу). Так К. Г. Юнг, на початку співробітник Фрейда, але який пізніше розробив свою власну концепцію глибинної психології і навмисно повернув релігійний досвід у центр психології, як релігійну суміш усіх світових і природних релігій.

Приблизно з 1970 року релігія все більше і більше приймається як основна людська потреба, але це прийняття поєднується з ворожим ставленням до Євангелія, мовляв: "Усі релігії мають спільну істину (притча про слона), відмінності не мають значення, лише роз'єднують."

Починаючи приблизно з 1980 року, так званий постмодерністський період прийшов на зміну модерністському періоду (Ліотар, 1979). Постмодерністське мислення характеризується переконанням: "Кожна істина правдива, моя і твоя, навіть якщо вони суперечать одна одній!" Теорії комунікації та конструктивістські концепції запропонували наукове підґрунтя для цих нових способів розуміння, які поширилися на різні області досліджень і психологію зокрема (Вацлавик, Матурана).

Постмодерністське мислення радикально показує межі людського знання. Хіба це не твердження Біблії?

Ми знаємо частково? Стосовно релігійних переконань постмодерністська позиція наступна: "Християнство є істинним для християн, але й інші істини мають бути прийняті і допускатися як однаково істинні. Що знову ж таки є "посланням" ворожим до Євангеліє."

Зрештою, де має знайти місце християнська психологія відносно істини? Поруч з Ісусом Христом, який говорить про себе, що він сам і є істина. Одна людина замість будь-якого знання є істинною. Ми лише знаходимо істину з НИМ і всередині НЬОГО.

Ця ідея персоналізації істини має бути пояснена точніше, і це те, що я не можу зробити тут. Я просто хочу окреслити основне спрямування – у християнській психології питання про істину, головним чином, перетворюється на питання про довіру: кому я вірю? В кого я вірю? У Бога, який явив Себе у Своєму Слові? В осіб, які, здається, заслуговують довіри?

Загалом, аспект довіри очевидний у кожній області людського життя і може бути добре засвідченим в психології. Стосовно різних позицій, таких як психоаналіз або біхевіористська терапія або... "навіщо вибирати і підтримувати будь-яку з них, коли вочевидь існують наукові аргументи за і проти?", "треба довіряти (принаймні деяким) представникам, тому що немає ніяких абсолютно переконливих причин для тієї чи іншої думки".

Крім того, ці конфлікти між психологією та вірою – застереження християнської віри і істотна різниця між секулярною (світською) психологією та християнською психологією в їх розумінні істини. Ми знаходимо ще більше конфліктів у більш практичній площині.

Психологія це не тільки наука, яка дає академічну орієнтацію або впливає зверху вниз – як філософський світогляд – але головним чином стосується людського життя, стилю життя і терапії. Тому, окрім академічного виміру і диспуту, вона придбала, наприклад, соціальний мандат у сфері охорони здоров'я і соціальної системи західного суспільства. Оскільки це, водночас, і первісна задача християнської добродійності, психологія та християнська віра перетиналися і перетинаються одна з одною не лише на ідеологічному, теоретичному рівні, але і на прагматичному, практичному рівні.

Тут психологія будь-якої парадигми, здається, претендує на широке визнання, що базується на загальній вірі в науку в західному суспільстві і політиці. Крім того, вона вимагає схвалення за свої уміння у наданні допомоги і зцілення (терапії), хоча ця заява ніколи задовільно і чесно не була виконана (див. дослідження психотерапії, дослідження оцінювання).

Поки що предмети психологічного спрямування є в кожному навчальному розкладі соціальних професій, і, більш того, психологи займають місця богословів і пастирських консультантів у різних секторах, наприклад, з недавнього часу у швидкій допомозі і підсумкових нарадах. Таким чином, перед християнами постав

безпосередній виклик відповідати на практичні пропозиції психології у їх благодійному служінні, їх служінні хворим і слабким людям, які страждають. Вони мали і мають зайняти певну позицію щодо психології.

Теоретична та прагматична дискусія привела до різних позицій християн, що знаходяться між повною відмовою і повним прийняттям психологічних теорій і втручань. Оскільки виклик довести і зайняти певну позицію в полі конфліктів у межах світського оточення ніколи не залишався нерозглянутим в історії Церкви, я окреслю деякі важливі положення, що були вже висловлені в ранніх століттях.

Зв'язок між психологією і вірою – деякі позиції в церковній історії, які потребують уваги (див. також Граупнер 1996)

У наш час психологія і наука в цілому ставлять під сумнів християнську віру, і, з іншого боку, християни ставлять під сумнів психологію. В історії Церкви теж саме відбулося між філософією та християнською вірою.

Деякі стверджували, що філософія має розглядатися як самостійна дисципліна, яка не доторкається віри, яка охоплює іншу сферу життя і інші питання. Можливо, вони можуть доповнювати одна одну, або вони повинні бути повністю незалежними. Інші наполягали на тому, щоб мати можливість вчитися один у одного. Замість повної відмови, вони запропонували різні шляхи інтеграції філософії і віри. Оскільки деякі ідеї можуть допомогти нам у нашій сучасній дискусії між психологією та вірою, я представлю чотири з них, перш ніж розпочну пояснювати наш власний спосіб реконструкції.

Лише Біблія

Нехай Тертуліан (помер після 220 року) розпочне дискусію. Він говорить: “Що Афіни роблять з Єрусалимом? Що академія – з церквою?” “Тримайтеся подалі від усіх праць язичників... які б корисні знання не пропонували писання для освіти, їх вже можна знайти у Святому Письмі. Вивчення Святого Письма більш ніж достатньо.”

Насправді, Святе Письмо сповнене скарбів, які християнська психологія має відкрити, бо вони ще й досі не проявлені. Наприклад, один із цих скарбів – прощення. Протягом багатьох років, ми намагалися показати процес прощення як самобутній домініон християнської віри. Ми хочемо зрозуміти, що відбувається у відносинах до, під час і після прощення в психологічному і терапевтичному значенні, і не лише використовуючи когнітивні теорії провини і свідомого. Як напружено шукали ми цей біблійний скарб... А як щодо багатьох інших?

Інтеграція “пограбування єгиптян”

Щоб продовжити дискусію, розглянемо відомий аргумент: “Чи має бути знання лише християнським

привілеєм? Хіба не можна віднайти скарби в нехристиянському світі?” Ідеї, які конкретно включити секулярні думки, що інтегрувати їх, мають свій історичний курс в позиції отця Оригена (помер близько 254 року), який, посилаючись на Вихід 3:21-22, рекомендує “грабувати єгиптян”, що означає, використовувати найкраще земне міркування на власну користь.

“І Я дам милість цьому народові в очах Єгипту, і станеться, коли підете, не підете ви впорожні! Бо позичить жінка від сусідки своєї і від мешканки дому свого посуд срібний і посуд золотий та одягу, і покладете це на синів ваших та на дочок ваших, і заберете здобич від Єгипту.” (Вихід 3:21-22)

Якщо сам Бог дав цей наказ, що Ізраїль повинен вкрасти язичницькі скарби, ювелірні вироби єгиптян, тоді сам скарб, вочевидь, не був “язичницький”, нечистий і непридатний для використання.

Це означає, якщо перенести це на філософію (або психологію), що християни можуть брати секулярні ідеї з їх оригінального контексту, старого язичницького контексту, і класти їх під владу Христа. Таким чином, вони “хрестять” їх (за аналогією зі зміною володарів), коли хтось навертається від язичницького до “святого”, і потім можна використовувати охрещений матеріал у щасливий і вільний спосіб без вагань. Тому що “всі хороші і справжні речі приходять від Бога, вони просто мають бути звільнені від своєї недосконалої, темної форми, в якій вони постають у язичницькій культурі.”

В принципі, ми можемо знайти всі секулярні психологічні концепції, які християнізуються у такий спосіб, не лише в теологічному контексті, що робить біблійне мислення відносним або зменшує авторитет Біблії, але і в біблійних фундаментальних позиціях. (Тут необхідно додати, що питання стосовно психології і християнської віри має дві площини “різноманітної” дискусії: площина різноманітних психологічних теорій, а також площина різних християнських конфесій і деномінацій з їх різноманітними теологіями. Це важливо мати на увазі, хоча говорити про це я більш не буду.)

Інтеграція “стриження волосся і нігтів”

Другий, найбільш поширений спосіб інтеграції психології і віри і пошуку християнсько-психологічних моделей, критикує просте “пограбування єгиптян”, що часто закінчується свого роду “тушкованою моделлю”. Це вимагає обережності, аби уникнути небезпеки “отруїтися тушкованим”, якщо воно є сумішшю біблійних ідей і нерозглянутих суперечливих психологічних концепцій.

Але ще й досі вірять, що секулярна наука може бути спроможною віднайти правильні і корисні результати, коли проводять дослідження в творінні Бога, і тому багато секулярних моделей будуть містити в собі, принаймні, трохи істини.

Тим не менш, ми не можемо взяти їх 1:1, але повинні ретельно довести, чи вони демонструють

сумісність із біблійним каркасом. Скрізь, де ми знаходимо частини, що суперечать Біблії, стає ясно, що "психологія має підкоритися авторитету Святого Письма".

Історична модель для цього способу інтеграції бере свій початок від отця Ієроніма (помер у 419/420 році).

Ієронім також бере свою основну ідею з доволі метафоричної інтерпретації Святого Письма. Второзаконня 21.10 говорить: "Як підеш на війну проти твого ворога, й Господь, Бог твій, віддасть його тобі в руки та й ти, забравши його в неволю, побачиш між полоненими вродливу жінку, яка сподобається тобі, і її візьмеш собі за жінку, то приведеш її до себе в хату. Нехай вона обстриже собі голову й обітне собі нігті..."

Перед тим як язичницькій жінці було дозволено одружуватися із ізраїльтянином, перш, ніж вона могла стати частиною Ізраїльської общини, її волосся і нігті мали бути обстрижені. Це був особливий символічний акт з глибоким змістом, тому що в той час особливо довгі нігті були ознакою приналежності до певних культур, до певних ідолопоклонницьких обрядів. Їх зрізання мало символізувати розрив з язичницьким минулим.

У контексті християнства і язичницького мислення, це означає, що ідеологічне мислення має бути "обстриженим", як волосся і нігті язичницьких жінок. Філософські (або психологічні) концепції необхідно ретельно доводити, перш ніж включити їх, вони повинні підлягати інтенсивному процесу очищення, аби ми могли переконатися, що не відбулося ніяких небажаних, неусвідомлених змішувань.

Як виглядатиме такий процес очищення?

Ви можете представити свого роду "селекційний фільтр", через який будуть відправлятися секулярні моделі, аби виявити і вилучити ті частини моделі, які суперечать або безпосередньо Євангеліє, або різним основним біблійним принципам, або орієнтованій на Біблію етиці в цілому. Таким чином, завдання полягає в тому, щоб "просіювати секулярні концепції через біблійний фільтр".

Якщо конфлікти з основними біблійними принципами не з'являться, модель пройде через фільтр і буде повністю прийнята до християнсько-психологічної моделі. Якщо протиріччя все ж таки з'являться, модель потрібно буде змінити, адаптувати до вимог біблійних принципів. Іноді концепції не можуть пройти через фільтр взагалі, що означає, що вони абсолютно некорисні в біблійній фреймовій концепції.

Цей "фільтр-процес", вочевидь, стане великою допомогою у визначенні прийнятних секулярних ідей для християнської психології. Тим не менш, встановлення стандартів для істинного християнського фільтру – все ще є своєрідним викликом.

Самому Ієроніму одного разу наснився знаменитий сон, який поставив під сумнів його власний шлях інтеграції філософії. Він бачив, як стояв перед суддею

і казав йому, що він християнин. Але суддя відповів: "Ти брешеш, ти *цицероніанець*, але не християнин. Де скарб ваш, там буде й серце ваше". Шокований Ієронім відвернулася від усієї філософії.

Де знаходиться ваше серце? Чи воно широко відкрите для любові Бога і Його слова, чи воно, головним чином, тішиться секулярними ідеями? Це питання потрібно ставити знову і знову. Кому ви довіряєте більше, науці чи Богу? Ви використовуєте психологію, чи ви уповісте на неї? Чи ви отримуєте виправдання від неї?

Реконструкція секулярних концепцій

Як ми можемо використовувати секулярні концепції з нашими серцями глибоко присвяченими Богу? Як ми можемо розробити процес фільтрації, який би і не відрівав важливих речей і, водночас, не дозволяв би проходити будь-яким, можливо, прихованим антибіблійним підтекстам.

Знову ж таки, уявлення отців можуть допомогти нам зрозуміти, як це зробити. Василь Великий (помер у 379 році) пропонував, щоб ми діяли, як бджоли. Вони вільно і безстрашно літають до певних квітів, вибирають кращий нектар і перетворюють його на щось нове, на мед. Таким же чином ми повинні сміливо рухатися у напрямку ідеологічних концепцій, просто брати їх нектар, їх ідеї як імпульс, імпульс для роздумів, що згодом ми перетворимо у щось нове, як мед. Це означає, що ми справляємося з імпульсом на тлі біблійної основи, щоб знайти його цінність, його значення в цій іншій фрейм-концепції.

Християнська психологія, як ми її розуміємо, називає цей процес реконструкцією, і наша позиція полягає в створенні реконструктивної психології.

Християнська психологія – це реконструктивна психологія (див. Граупнер 1999б)

"Виробництво меду", реконструкція, як ми говоримо, передбачає роботу на основі біблійного християнського погляду на людину і світ. Для цього потрібні християнські психологи, чоловіки і жінки, які вступають у відносини з істиною, як особистості, які живуть з НИМ, перед НИМ і для НЬОГО в теоретичному і практичному полі психології.

Спочатку я розкажу трохи більше про християнський погляд на людину і світ.

Кутові стовпи християнського погляду на людину і світ

Персональний базовий рівень реальності

Бог є особистістю, також і людина є особистістю як образ Бога. І хоча цей образ пошкоджений гріхом, він все ще може бути реалізований і має бути здобутий (поверненим) через спасіння. В своїй серцевині образ Бога – це любов, любов як предвічна Трійця.

Людська істота – це особистість, особистість як процес, як ми кажемо. Посилаючись на Андрія Лор-

гуса (Лоргус 2002) зауважимо, що ми стаємо особистістю завдяки процесам свободи, творчості, духовності, знання і автократії... Відповідальність за свою поведінку починається лише тоді, коли людина усвідомлює той факт, що певна дія була звершена нею самою, в свободі. (Лоргус, стор.8) Тільки зріла людина знає, чому, в якому напрямку і для чого потрібні зусилля і само-перемога. Людина як особистість приймає своє існування творчо, тобто у критичний, конструктивний і аксіологічний спосіб. Її буття передається (транлюється) цінностями... (Лоргус, стор 9)

Християнська психологія розуміє особисту свободу як можливість любити, можливість перейти межі свого власного буття і належати ІНШОМУ. Відповідно до філософії Еммануїла Левінаса, ми говоримо про етичну ідентичність замість онтологічної.

Радикально вираженою основною характеристикою персонального базового рівня є те, що цей світ утворюється і тримається актами волі Бога і людей, умисними рішеннями, а не матеріальними процесами, що сліпо протікають відповідно до законів природи.

Реляційний базовий рівень реальності

Належність (здатність належати) до Іншого і до інших як характеристика особистості забезпечує, на нашу думку, умову для розуміння реальності як реляційної (зараз квантова фізика пропонує розглядати навіть матеріальний світ як такий, що продукується, а відтак як реляційну реальність).

“Для розуміння людської реальності, категорія зв’язку (стосунків) є більш суттєвою, ніж категорія матерії (субстанції)” (Шмідлінгер відповідно до Граупнер, 1999б, с.142). Бог говорив, і всі починало бути. Навіть сьогодні ВІН тримає “усе словом сили Своєї” (Євр. 1:3). Людська істота не є, але знаходиться у стосунках. Стосунки з Богом, з людьми з самою собою визначають її реальність і будь-яку реальність загалом. (Діалогічна концепція християнської психології).

Як я вже сказав, реконструктивна психологія потребує християнських психологів, чоловіків і жінок, які вступають у відносини з істиною як особистості і живуть з НИМ, перед НИМ і для НЬОГО.

Знання, особливо психологічні знання, це знання особистостей, а не речей. Цей вид знань набувається, з одного боку, коли займаєшся своїм об’єктом пізнання, що знову ж таки є особистим процесом (ми називаємо це інтимним знанням), і, з іншого боку, завдяки зв’язку з Богом, особистій правді. І мова йде не про доктрини, а про любов. Істина перетворюється у дієву істину (у виконання істини), таке буває!

Виклик для нас полягає в тому, що:

- Ми маємо відтворити результати психології, досягнуті на сьогоднішній день, на основі нашого розуміння особистого існування і взаємин.
- Ми маємо набути нових знань завдяки близькості з Богом і з певними людьми. Висока вимога.

Знання “виявлення” замість знання “лагодження” (див. Граупнер 1999б)

Духовно-ментальні речі – не казуальні (причинні), але особисті. Вони творчі! Це головна теза християнської психології.

Ось чому духовно-ментальні речі не підкоряються казуальним законам як матеріальні речі. Якщо загалом, ми можемо наважитися зробити деякі заяви ймовірності, то наш висновок не скаже нічого певного про індивідуальний випадок.

Це означає, що психологія насправді не може (як вона мала і все ще має намір) формулювати казуальні заяви щодо людського життя.

Однак, чим більше персонального буде розвалюватися, і чим більше матеріального буде набувати впливу, тим більше регулятивності (порядку, системи) буде з’являтися у житті людини (подивіться, наприклад, на розвиток згубної звички). Таким чином, знання про певні закономірності (порядки, системи) також є доречними у кожному індивідуальному випадку, але не як знання лагодження (буквально ремонтування) (коли людська істота розглядається як об’єкт, як машина, яку я можу реконструювати, дотримуючись плану інструкції), а як знання виявлення (знаходження), як ми його називаємо.

На мій погляд, різноманітність моделей розладів в області психопатології також показує, що чіткі казуальні пояснення неможливі (звичайно, всі вони теж засновані на різних парадигмах).

Наприклад, щоб пояснити і описати симптоми депресії, ми знаємо чисто фізіологічно орієнтовані моделі, когнітивні концепції або духовні. Корисно знати їх усі, але не для того, щоб вибрати те, що суб’єктивно здається більш вірним і корисним для створення своєї власної інтегративної моделі. Їх необхідно розуміти як різні точки зору або як окуляри, через які можна дивитися на реальність, що буде підтримувати підвищення знань, завдяки циркуляції, скануванню реальності.

Німецький богослов фон Рад, бібліст, фахівець зі Старого Заповіту, пише про єврейське розуміння реальності і про біблійно-єврейське мислення: “Можливо, це мислення є більшою мірою незвичним, ніж недосконалим... У будь-якому випадку, ми маємо говорити про точку зору! Тут набагато більше йдеться саме про неї, ніж про отримання абстрактних сформульованих знань, які можна було б викласти в одному реченні”. (фон Рад, 1992, с.76)

Те, що ми називаємо знанням виявлення (знаходження) має дві функції. Воно збільшує наше розуміння іншого, і налаштовує нас на більш інтенсивні стосунки. І воно готує певний ґрунт знань для того, щоб “я” міг віднайти унікальний спосіб зцілення разом з іншим. У перспективі християнської психології це може відбуватися за допомогою Святого Духа.

Останні спостереження

Християнська психологія не є чимось завершеним і ніколи не буде чимось завершеним, але вона є більш

процесом і результатами шляху, який виникає, коли ми як психологи охоплені християнською вірою починаємо слідувати щойно окресленим шляхом.

Я проілюструю це за допомогою мого особистого досвіду.

Християнська психологія, яку ми намагаємось розвивати в IGNIS протягом більш ніж 18 років, почалася як спільний шлях семи психологів. У нас було дві спільні відправні точки: одна – це наша академічна освіта, наше навчання в області психології, а інша – то наш особистий релігійний досвід християн, наші стосунки з Богом, які докорінно змінили наше життя (життя колишніх атеїстів).

Отже, на початку ми задалися питанням: як може цей особистий досвід віри впливати на наше психологічне мислення і дії? Ось так ми і почали наш шлях, який я хочу описати зараз, як такий, на який вплинуло п'ять факторів:

1. Наше психологічне освіта, яка була доволі різноманітною, тому що психологія це не одноманітна структура. Існують не лише різні психологічні школи, але й різні завдання для психологів – одні працюють з наркоманами, інші консультують батьків тощо.

2. Наш особистий досвід віри, який був не лише індивідуально сформованим, але й визначався різним церковним підґрунтям.

3. Оdkровення Святого Письма. Біблія відкриває нам волю Бога, але кожен з нас розуміє і інтерпретує її трохи інакше.

4. Досвід духовного життя і служіння людям в межах цілого світу і помісної церкви з перших днів до сьогоднішнього дня.

5. Наше власне служіння абсолютно різним людям, які прийшли до нас з їхніми питаннями і проблемами.

Таким чином, християнська психологія почала жити в якості результату на нашому шляху, коли ми були в служінні певним особистостям, відображаючи наші психологічні знання і практичний досвід, наші релігійні переживання, біблійні знання і досвід церковної історії. Я думаю, що повинен додати ще два спостереження.

Для кожного окремого психолога в IGNIS, ці п'ять факторів, звичайно, по-різному і неповно виражені (наприклад, у мене незначний обсяг знань з церковної історії), і вони завжди є частиною особистого розвитку і мінливих процесів – мої стосунки з Богом сьогодні відрізняється від тих, що були 20 років тому.

Коли ми думаємо про служіння людям, ми не тільки думаємо про терапію, але і про всі інші галузі психології, такі як, наприклад, освіта, спілкування та наукові дослідження. Отже, кожен християнський психолог починає робити свою роботу, і він отримує результати, і разом з ними він вступає в діалог з іншими християнськими психологами з їх власними результатами.

Цей діалог є центром кожного наукового процесу, і мені це здається типовим для християнської психо-

логії, як я бачу її в Німеччині, в Європі, а також у всьому світі на даний момент. Не існує якоїсь однієї великої особистості, яка б розвивала християнську психологію, але є багато особистостей, десять, двадцять, більш більше, які діляться своїми результатами. Із цього діалогу християнська психологія буде розвиватися в майбутньому. Зараз ми просто бачимо деякі перші плоди лише декількох років.

Я думаю, це властивість Бога – що ми створюємо щось спільне. Як вже було зазначено, християнська психологія, як будь-яка людська наука, потребує своєї власної антропології, потребує окреслити основні характеристики людського буття. Важливим кроком у цьому напрямку і спільною допомогою на європейському рівні було заснування Європейського руху християнської психології та антропології (ЄРХПА) у Варшаві у 2003 році. Таким чином, ми маємо платформу для обговорення таких основних антропологічних питань як: Що таке істина? Що таке здоров'я? Що таке людина?

Звичайно, ми не перші, хто ставлять ці запитання, але у нас є дещо спільне, і це те, що ці питання виходять з нашої безпосередньої розгубленості як психологів і християн, які служать іншим. Отже, ми можемо поділитися нашим досвідом у поєднанні з нашими різними традиціями, а також церковними традиціями православного, католицького та протестантського богослов'я.

Іншим завданням християнської психології, як я вже згадував, є **знаходження правильних моделей та інтервенцій (стручань)** для різних практичних задач. Тут ми повинні розглядати стан актуальних наукових досліджень, але все ж думати "від Бога", спочатку, –

і я усвідомлюю наші людські межі знань, які не дозволяють нам розвивати набагато кращі моделі або знайти набагато кращі засоби інтервенцій порівняно з іншими психологічними школами. Але крім нашої людської компетенції ми можемо розраховувати на благословення і милість Божу. Можливо, хтось може запитати: чи дійсно нам потрібні спеціальні християнські моделі, щоб отримати Боже благословення? А чи не достатньо загальних секулярних моделей, які також можуть розраховувати на милість Бога?

Коли я розмірковую про розмір милості Божої, і те на що вона може діяти і впливати, я навіть відповів би "так". Це також означає, що я поважаю кожного, хто обрав інтеграційну позицію.

Але розвиток християнської психології – це про дещо більше, це також про ставлення з пошаною до Бога в наших моделях. Говорячи про людину, я хочу, щоб ми говорили про її Творця і Спасителя. Це вираження нашої любові до Бога, яким би маленьким воно не було.

На жаль, багато людей в наших західних країнах не встановлюють зв'язку між особистісним ростом, свободою, здійсненням життя, здоров'ям і християнською вірою (хоча ця сторона релігійності помічається

все більше і більше в психологічних дослідженнях). Отже, вони побоюються, що християнська психологія також представлятиме лише негативні сторони християнської віри. І тут я бачу особливе покликання, що ми як християнські психологи повинні зрозуміти такі процеси краще за інших, і що ми можемо бути разом з тими, хто розчарований у Богові та Церкві!

У цій статті я спробував представити деякі основні ідеї християнської психології, як ми їх бачимо в IGNIS, Академії християнської психології на даний момент (див. докладніше про це: Граупнер 1999а, 1999б, Мей 2002а, 2002б): реконструктивна психологія і знання виявлення (знаходження), персональний і реляційний базовий рівень реальності, персональна істина як істина, що виявляється в любові, та християнська психологія як спільний процес братів і сестер. Все це мало на меті запросити нас “виробляти більше меду”, трудитися як бджілки, працювати разом над християнською психологією, де ще багато всього належить зробити.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Graupner, Kathrin (1999a): Das Wirklichkeitsverständnis der Psychologie.IGNIS-Fernkurs: Die Grundlagen Christlicher Psychologie, Heft 1, Kitzingen.
2. Graupner, Kathrin (1999b): Das Wirklichkeitsverständnis der Christlichen Psychologie. IGNIS-Fernkurs: Die Grundlagen Christlicher Psychologie, Heft 2, Kitzingen.
3. Lorgus, Fr. Andrej (2002): Die orthodoxe Lehre von der Person. Unveröffentlichter Vortrag Wien, übersetzt von Johann Krammer.
4. May, Agnes (2002): Der Mensch als bedürftige Person-Störung und Heilung. IGNIS-Fernkurs: Die Grundlagen Christlicher Psychologie, Heft 4a, Kitzingen 2002?
5. May, Agnes (2002): Der Mensch als bedürftige Person - Psychotherapeutische und seelsorgerliche Konzepte. IGNIS-Fernkurs: Die Grundlagen Christlicher Psychologie, Heft 4b, Kitzingen 2002b.
6. Rad, Gerhard von (1992): Weisheit in Israel. Gutersloher Verlagshaus Gerd Mohn: Gutersloh.
7. Soldan, Wolfram (2005): “Empirische Evaluation von Vergebung: Nutzen und Grenzen dargestellt anhand eines Fragebogens und eines Modells aus der IGNIS-Akademie”, Vortrag in Rom.